

Stappenplan euthanasie

expertisecentrum
euthanasie

Fase 0: Vooronderzoek

De patiënt geeft aan dat hij mogelijk in de toekomst euthanasie wil.

Belangrijk

- Verslaglegging.
- Specialistenbrieven met diagnoses die oorzaak zijn van het lijden.
- Zo nodig wilsverklaring door patiënt persoonlijk laten opstellen.

Documenten

Euthanasiecode 2022: euthanasiecommissie.nl

Fase 1: Onderzoek

De patiënt heeft een concrete euthanasievraag.

Belangrijk

Uitgebreide verslaglegging in dossier.

- Is er een persoonlijke wilsverklaring en is deze up-to-date?
- Wordt aan de zorgvuldigheidseisen voldaan?
- Is expertise nodig om de zorgvuldigheidseisen kracht bij te zetten? (Denk aan wilsbekwaamheid en psychisch lijden.) Raadpleeg zo nodig een ter zake deskundige arts.
- Bespreken euthanasiemethode: hulp bij zelfdoding of intraveneuze methode.
- Betrek indien mogelijk de naasten.

Fase 2: SCEN

Wanneer u overtuigd bent dat is voldaan aan de zorgvuldigheidseisen, moet een onafhankelijk arts (SCEN-arts) worden ingeschakeld.

Belangrijk

- Zorg dat u de telefonische overdracht naar de SCEN-arts duidelijk motiveert.
- Zorg dat alle documenten overgedragen kunnen worden aan de SCEN-arts: alle relevante informatie uit het medisch journaal, relevante specialistenbrieven, de wilsverklaring en zo mogelijk een gerichte samenvatting.
- In deze fase kunt u het modelverslag al gaan invullen.

Documenten

- Telefoonlijst SCEN-artsen: knmg.nl
→ zoek: contact met SCEN
- Modelverslag: knmg.nl
→ zoek: formulieren euthanasie

Fase 3: Uitvoering

De SCEN-arts heeft de patiënt gezien en heeft hiervan verslag gedaan. De euthanasiedatum kan gepland worden.

Belangrijk

Voorlichting patiënt en naasten

- Informeren over de werking van euthanatica, met name het snelle effect.
Coma - IV: binnen 2 minuten.
Oraal: 5 tot 15 minuten.
- Hulp bij zelfdoding: spreek met de patiënt en naasten een maximale tijdsduur van 1 à 2 uur tot overlijden af. Mocht de patiënt dan niet overleden zijn, wordt alsnog overgegaan tot euthanasie (intraveneuze toediening).

Apotheek

- Recept (in overleg met apotheker); er wordt altijd een noodset geleverd.
- Persoonlijk overleggen en aanvragen bij apotheker. Voor de apotheker is het ook geen dagelijkse aangelegenheid, betrek hem bij de euthanasievraag en laat eventueel het SCEN-rapport inzien.
- Recept metoclopramide bij hulp bij zelfdoding (12 - 6 - 1 uur vooraf).

VTT-team / Ambulancedienst

- IV-naaldje (laten) prikken. Liefst op de dag van de euthanasie (ook bij hulp bij zelfdoding).
- Laat een driewegkraantje (met heparineslot) aanbrengen.
- Recept apotheker voor materialen.
- Uitvoeringsverzoek in overleg met specialistisch team.

GGD gemeentelijk lijkschouwer

- Breng de forensisch arts van tevoren op de hoogte van de geplande euthanasie, zodat deze voorbereid is.

Dossier

- Persoonsgegevens.
- Relevante informatie uit het medisch journaal, in het bijzonder de aantekeningen van de euthanasiegesprekken die zijn gevoerd.
- Wilsverklaring, indien aanwezig.
- Specialistenbrieven waarin de diagnose wordt bevestigd.
- Consultverslagen onafhankelijk deskundigen.
- SCEN-verslag.
- Als laatste voegt u het nauwkeurig ingevulde modelverslag en modelformulier toe.

Uitvoering

- IV-methode: zorg dat de volgorde van de toe te dienen euthanatica duidelijk is en controleerbaar. Controleer de diepte van het medicamenteus geïnduceerde coma voordat de spierverslapper wordt gegeven. Noteer de tijden in het RTE-verslag.

- Vaststellen overlijden: hartactie controleren en (afwezigheid) pupilreactie controleren. Noteer de tijd van het vaststellen van het overlijden in het RTE-verslag.

Documenten

- Modelformulier Euthanasie: knmg.nl
→ zoek: formulieren euthanasie
- Modelverslag: knmg.nl
→ zoek: formulieren euthanasie
- Gemeentelijk lijkschouwer: ggd.nl
- Richtlijnen uitvoering euthanasie/
hulp bij zelfdoding: knmg.nl
→ zoek: richtlijn euthanasie

Fase 4: Na de euthanasie

Belangrijk

- Bel na het overlijden de gemeentelijk lijkschouwer. Bespreek en overhandig het dossier. De lijkschouwer moet ook kunnen verifiëren hoe en met welke middelen het leven is beëindigd. Bewaar flacons, ampullen of geëtiketteerde spuiten.
- Breng alle gebruikte flacons, inclusief noodset, persoonlijk terug naar de apotheker, waar nog een korte evaluatie volgt en het evaluatieformulier KNMP wordt ingevuld.
- Nazorg naasten.
- U ontvangt een terugkoppeling vanuit de regionale toetsingscommissie euthanasie:
  1. ontvangstbevestiging van melding;
  2. oordeel volgt binnen 6 tot 12 weken.

Documenten

KNMG/KNMP evaluatieformulier: knmg.nl

→ zoek: formulieren euthanasie

Kijk voor meer informatie op expertisecentrum euthanasie.nl

Advies of hulp?

Wilt u uw patiënt graag zelf helpen maar heeft u vragen en/of behoefte aan begeleiding bij het euthanasietraject?

De consulenten van Expertisecentrum Euthanasie begeleiden u op maat, zodat u zelfstandig of in samenwerking met een consulent het traject met uw patiënt kunt doorlopen.

Stuur een mail naar consulent@expertisecentrum euthanasie.nl of vraag een consulent euthanasie aan via het formulier op expertisecentrum euthanasie.nl/aanvragen-consulent. U kunt ook een consulent aanvragen via Zorgdomein.

Voor korte vragen rondom euthanasiezorg kunt u ons bellen op 070 217 06 01. Deze overleglijn is uitsluitend voor artsen en verpleegkundigen.

De wettelijke zorgvuldigheidseisen houden in dat de arts:

- de overtuiging heeft gekregen dat er sprake is van een vrijwillig en weloverwogen verzoek van de patiënt;
- de overtuiging heeft gekregen dat er sprake is van uitzichtloos en ondraaglijk lijden van de patiënt;
- de patiënt heeft voorgelicht over de situatie waarin deze zich bevindt en over diens vooruitzichten;
- met de patiënt tot de overtuiging is gekomen dat er voor de situatie waarin deze zich bevindt geen redelijke andere oplossing is;
- ten minste één andere, onafhankelijke arts heeft geraadpleegd die de patiënt heeft gezien en schriftelijk zijn oordeel heeft gegeven over bovengenoemde zorgvuldigheidseisen;
- de levensbeëindiging of hulp bij zelfdoding medisch zorgvuldig uitvoert.

Expertisecentrum Euthanasie

Postbus 13480

2501 EL Den Haag

070 352 41 41

info@expertisecentrum euthanasie.nl

expertisecentrum euthanasie.nl